

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

№ 4 (volume 3) 2019

VISEGRAD JOURNAL ON HUMAN RIGHTS

aug, 2019

Editorial board

Chairman of the editorial board:
Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc

Members of the editorial board:

Slovak Republic

Prof. JUDr. Jan Svak, DrSc.
Doc. JUDr. Julius Kovach, CSc.
JUDr. Ivan Ikrényi, PhD., F.I.I.
JUDr. Denisa Soukenikova, PhD.
JUDr. Ivan Roháč, LL.M, MBA, PhD.
JUDr. Martina Reřichová, PhD.
Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.
Prof. JUDr. Pavel Hollander, DrSc.
Prof. PhDr. JUDr. Milos Vecera, CSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.
JUDr. Alexandra Sestrienková
JUDr. Lukáš Cisko, Ph.D.
JUDr. Ivana Shoshková, PhD.
JUDr. Jozef Beňo, PhD.

Czech Republic

JUDr. Petr Poledník
Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.
JUDr. Zdenka Papoušková, Ph.D.
Doc. JUDr. Blanka Vítová, LL.M., Ph.D.
Doc. et doc. JUDr. Naděžda Shishková, Ph.D.
Prof. JUDr. Michal Skrejek, DrSc.
Prof. JUDr. Jan Hurdik, DrSc.

Ukraine

JUDr. Myroslava Hromovchuk, CSc.
Prof. JUDr. Yuriy Bysaha, DrSc.
Prof. JUDr. Oleksandr Roháč, DrSc.
Prof. JUDr. Dmytry Byelov, DrSc.
Doc. JUDr. ThDr. Oleksandr Bilash, CSc.
Prof. JUDr. Yaroslav Lazur, DrSc.
JUDr. Roman Fridmansky, CSc.
Prof. JUDr. Sibilla Buletsa, DrSc.

Romania

Prof. JUDr. Ivan Horka, PhD.

Poland

Prof. JUDr. Piotr Stanis
Ph.D. Katarzyna Szwed
Ph.D. Marta Kołodziejczyk
Ph.D. Justyna Ciechanowska
Dr. Jarosław Storczyński

Dr. Grzegorz Maroń
Prof. dr hab. Janush Nichyporuk

Russian Federation

Prof. JUDr. Oleksandr Sevrukov, DrSc.
JUDr. Helena Shekk, PhD.

Moldova

Prof. JUDr. Valeriu Bujor
Prof. JUDr. Valeriu Čerba

Macedonia

Assoc. prof Zoran Filipovski, PhD.

Croatia

Prof. JUDr. Budislav Vukas jr., DrSc.

Hungary

Dr. Tímea Barzó
Dr. Varga Norbert
Dr. habil Csilla Csak, PhD
Dr. Erika Varadi-Csema, PhD, LL.M

Kazakhstan

Prof. JUDr. Kazbek Ukanov, DrSc.

Litva

Prof. JUDr. Arvid Struzhunas, DrSc.

Latvia

Doc. JUDr. Janis Grasis

Estonia

Prof. Tanel Kerikmäe
Dr Archil Chochia
LLM Madis Ernits

Austria

Prof. JUDr. Bernd Wieser, DrSc.

Publisher:

PANEURÓPSKA
VYSOKÁ ŠKOLA

Pan-European University
Faculty of Law
Tomášikova, 10
Bratislava

Uzhhorod National University
Faculty of Law
Kapitul'na, 26
Uzhhorod

Public organization
„LEX PRO OMNES”
Mierová, 2529
Humenné

Registered number: EV 5051/14

ISSN 1339-7915

Termination of legal entities under the legislation of Ukraine: terms issues..... 96 <i>Припинення юридичних осіб за законодавством України: питання термінології</i> <i>Nadira Ilnytska</i>	
Prerequisites for establishing criminal liability for crimes against persons and institutions that are under international protection..... 103 <i>Передумови встановлення кримінальної відповідальності за злочини проти осіб та установ, які мають міжнародний захист</i> <i>Iryna Kobylynska</i>	
The problem of scientific support for the use of specialized knowledge in the investigation of corruption crimes: genesis, current state and trends of further development..... 109 <i>Проблема наукового забезпечення використання спеціальних знань під час розслідування корупційних злочинів: генеза, сучасний стан та тенденції подальшого розвитку</i> <i>Yuriy Kovalev</i>	
The concept and legal nature of the contract for the placement of orphans and children deprived of parental care into foster care..... 115 <i>Поняття і правова природа договору про влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у прийомну сім'ю</i> <i>Oksana Kozak</i>	
Measures of procedural coercion and provision of proceedings within the administrative jurisdiction of the court..... 120 <i>Заходи процесуального примусу та забезпечення провадження в межах адміністративної юрисдикції суду</i> <i>Lev Medvedyk</i>	
Legal provision of the status of employees combining working with training: foreign experience..... 126 <i>Правове забезпечення статусу працівників, які поєднують роботу з навчанням: зарубіжний досвід</i> <i>Anna Mykolaychuk</i>	
Objects of cassation in civil proceedings under the new edition of the Civil Procedure Code of Ukraine..... 131 <i>Об'єкти касаційного оскарження в цивільному судочинстві за новою редакцією Цивільного процесуального кодексу України</i> <i>Raisa Minchenko</i>	
Jurisdiction issues of motions to conduct investigative (search) actions..... 137 <i>Підсудність клопотань про проведення слідчих (розшукових) дій</i> <i>Vadym Mohyla</i>	

Objects of cassation in civil proceedings under the new edition of the Civil Procedure Code of Ukraine

Об'єкти касаційного оскарження в цивільному судочинстві за новою редакцією Цивільного процесуального кодексу України

Raisa Minchenko

Key words:

litigation, civil proceedings, cassation, judgment, procedural "filter", insignificant cases, the Supreme Court.

Ключові слова:

судочинство, цивільний процес, касаційне оскарження, судові рішення, процесуальний «фільтр», малозначні справи, Верховний Суд.

Постановка проблеми. Конституція України забезпечує право кожного на апеляційний перегляд справи, а право на касаційне оскарження судового рішення встановлене лише у визначених законом випадках (п. 8 ст. 129 Конституції України). Так само й у ст. 2 Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України законодавець, називаючи основні засади (принципи) цивільного судочинства, відокремив право на касаційне оскарження судового рішення від права на його апеляційний перегляд, установивши, що право на касаційне оскарження судового рішення забезпечується лише у випадках, установлених законом. Зміст цього принципу більш детально розкривається в главі 2 розділу V нової редакції ЦПК України, норми якої відображають новий підхід законодавця до визначення змісту права на касаційне оскарження судових рішень загалом та об'єкти касаційного оскарження зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика права на касаційне оскарження судових рішень у цивільному судочинстві досліджувалася в працях таких учених, як Г.М. Ахмач, О.А. Борисова, К.В. Гусаров, Л.Ф. Лесницька, Д.Д. Лупспеник, Ю.В. Навроцька, П.М. Тимченко, О.М. Трач, С.Я. Фурса, Д.Ю. Цихоня та ін.

Однак положення нової редакції ЦПК України, запровадженої у зв'язку з прийняттям і набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VIII, які впливають на визначення об'єктів касаційного оскарження, все ще потребують ґрунтового наукового аналізу.

Метою статті є визначення характеру впливу закріплених у положеннях нової редакції ЦПК України касаційних «фільтрів» на коло об'єктів касаційного оскарження в цивільному судочинстві України.

Виклад основного матеріалу. В основу оновленої касації покладено ідею, що суд третьої (касаційної) інстанції повинен не слугувати повторною апеляцією для кожної справи, а вирішувати лише складні питання правозастосування, забезпечуючи єдність судової практики. Наприклад, в одному з рішень Верховний Суд так окреслив своє призначення: «Переглядаючи справу в касаційному порядку, Верховний Суд, який відповідно до частини третьої статті 125 Конституції України є найвищим судовим органом, виконує функцію «суду права», що розглядає спори, які мають найважливіше (принципове) значення для суспільства та держави... Призначення Верховного Суду як найвищої судової установи в Україні – це, у першу чергу, сформувати обґрунтовану правову позицію стосовно застосування всіма судами у подальшій роботі конкретної норми матеріального права або дотримання норми процесуального права, що була неправильно використана судом і таким чином спрямувати судову практику в єдине і правильне правозастосування (вказати напрямок у якому слід здійснювати вибір правової норми); на прикладі конкретної справи роз'яснити зміст акта законодавства в аспекті його розуміння та реалізації на практиці в інших справах з вказівкою на обставини, що потрібно враховувати при застосуванні тієї чи іншої правової норми, але не нав'язуючи, при цьому, нижчестоящим судам результат вирішення конкретної судової справи»¹.

¹ Постанова Верховного Суду від 19 липня 2018 року у справі № П/811/1170/16, провадження № К/9901/55820/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75425151> (дата звернення: 20.08.2019).

Ця ідея ґрунтується, зокрема, на рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи та практиці Європейського суду з прав людини. Так, у п. «с» ст. 7 Рекомендації R (95) 5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження в цивільних і комерційних справах зазначається, що скарги до суду третьої інстанції повинні подаватися передусім у рамках таких справ, які заслуговують третього судового розгляду, наприклад, справ, що будуть розвивати право або сприятимуть однаковому тлумаченню закону. Їх коло може бути також обмежене скаргами в тих справах, які стосуються питань права, що мають значення для всього суспільства загалом².

Також, у зв'язку з тим що об'єктами касаційного оскарження є судові рішення, що набрали законної сили, необхідно враховувати правову позицію, висловлену в § 52 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Svetlana Naumenko v. Ukraine» від 09.11.2004 та § 40 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ponomaryov v. Ukraine» від 03.04.2008. Європейський суд відзначив, що правова певність передбачає дотримання принципу *res judicata*, тобто принципу остаточності рішення, недопустимості повторного розгляду вже раз вирішеної справи. Цей принцип наполягає на тому, що жодна сторона не має права домагатися перегляду кінцевого й обов'язкового рішення тільки з метою нового слухання та вирішення справи. Повноваження судів вищої ланки переглядати рішення повинні використовуватися для виправлення судових помилок, помилок у здійсненні правосуддя, а не заміни рішень. Перегляд не повинен фактично підміняти собою апеляцію, а сама можливість існування двох точок зору на один предмет не є підставою для нового розгляду^{3, 4}.

З метою дотримання вказаних вище вимог у процесуальному законодавстві запроваджено низку обмежень, які стосуються об'єктів касаційного оскарження. Такі законодавчі обмеження в юридичній літературі називають процесуальними або касаційними «фільтрами»^{5, 6, 7, 8, 9}, оскільки вони не дають можливості потрапляти до суду касаційної інстанції певної кількості цивільних справ.

Запровадження касаційних «фільтрів» – цілком нормальна практика для судочинства країн Європи. Однією з основних причин установа таких «фільтрів» науковці називають обмежену «пропускну здатність» найвищого суду держави. У зв'язку з цим у державі виникає об'єктивна необхідність обмеження кількості справ, що надходять на перевірку, та у створенні відповідного обмежувального механізму («фільтру»), що стримує потік скарг¹⁰.

Європейський суд з прав людини у рішеннях також неодноразово наголошував, що держава має право встановлювати певні обмеження права осіб на доступ до суду; такі обмеження мають переслідувати легітимну мету, не порушувати саму сутність цього права, а між цією метою й запровадженими заходами має існувати пропорційне співвідношення (§ 57 рішення у справі «Ashingdane v. the United Kingdom» від 28 травня 1985 року¹¹, § 96 рішення у справі «Krombach v. France» від 13 лютого 2001 року¹²).

² Рекомендація R (95) 5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження у цивільних та комерційних справах від 07.02.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_153 (дата звернення: 20.08.2019).

³ Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Svetlana Naumenko v. Ukraine» від 09.11.2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94142> (дата звернення: 18.08.2019).

⁴ Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ponomaryov v. Ukraine» від 03.04.2008. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85683> (дата звернення: 18.08.2019).

⁵ Ахмач Г.М. Застосування процесуальних «фільтрів» під час перегляду судових рішень у касаційній інстанції. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 4. С. 69.

⁶ Гусаров К.В. Допуск до оскарження судових рішень як процесуальний фільтр у цивільному процесі. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право». ХНУ, 2013. Вип. 1082. С. 185.

⁷ Попов О.І. Малозначність справи як процесуальний фільтр доступу до суду касаційної інстанції: окремі питання судової практики. Малозначні спори: європейський та український досвід вирішення: зб. наук. праць (матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 лист. 2018 р.)) / за заг. ред. І. Ізарової, Р. Флейшара, Р. Ханік-Посполітак. Київ : ВД «Дакор», 2018. С. 135.

⁸ Гулько Б. Малозначні справи у практиці Верховного Суду. Судово-юридична газета. 2018. Вип. № 12–14 (431–433). С. 11–12. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/116476-maloznachni-spravi-u-praktitsi-verkhovnogo-sudu-a6167e>. С. 11 (дата звернення: 15.08.2019).

⁹ Червинська М.Є. Касація в цивільному процесі: становлення і перспективи розвитку. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2015. № 5 (26). С. 76.

¹⁰ Зайцев С.В. Основания для отмены вступивших в законную силу судебных актов в гражданском судопроизводстве : дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2014. С. 192–193.

¹¹ Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ashingdane v. the United Kingdom» від 28.05.1985. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57425> (дата звернення: 18.08.2019).

¹² Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Krombach v. France» від 13.02.2001. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59211> (дата звернення: 18.08.2019).

На думку Конституційного Суду України, згідно з Конституцією України, допускається можливість обмеження права на апеляційне та касаційне оскарження рішення суду (п. 8 ч. 3 ст. 129), однак воно не може бути свавільним і несправедливим. Таке обмеження має встановлюватися виключно Конституцією та законами України; переслідувати легітимну мету; бути зумовленим суспільною необхідністю досягнення цієї мети, пропорційним та обґрунтованим. У разі обмеження права на оскарження судових рішень законодавець зобов'язаний запровадити таке правове регулювання, яке дасть можливість оптимально досягти легітимної мети з мінімальним втручанням у реалізацію права на судовий захист і не порушувати сутнісний зміст такого права¹³.

У законодавствах країн Європи обмеження доступу до касаційного оскарження судових рішень, як правило, пов'язані із ціною позову, наявністю суперечливої судової практики з конкретного питання, встановленням монополії адвокатів, акредитованих при касаційному суді, тощо.

Указані обмеження безпосередньо впливають на коло об'єктів касаційного оскарження. У цивільному процесі України об'єкти касаційного оскарження наведені в ч. 1 ст. 389 ЦПК України. До них належать:

- 1) рішення суду першої інстанції після апеляційного перегляду справи та постанови суду апеляційної інстанції, крім судових рішень, визначених у ч. 3 цієї статті;
- 2) ухвали суду першої інстанції, вказані в п. п. 3, 6–8, 15, 16, 22, 23, 27, 28, 30, 32 ч. 1 ст. 353 цього Кодексу, після їх перегляду в апеляційному порядку;

3) ухвали суду апеляційної інстанції про відмову у відкритті або закритті апеляційного провадження, про повернення апеляційної скарги, про зупинення провадження, щодо забезпечення позову, заміни заходу забезпечення позову, щодо зустрічного забезпечення, про відмову ухвалити додаткове рішення, про роз'яснення рішення чи відмову в роз'ясненні рішення, про внесення або відмову в унесенні виправлень у рішення, про повернення заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, про відмову у відкритті провадження за нововиявленими або виключними обставинами, про заміну сторони у справі, про накладення штрафу в порядку процесуального примусу, окремі ухвали¹⁴.

Касаційними «фільтрами» (ознаками, наявність або відсутність яких перешкоджає касаційному оскарженню судового рішення) в цивільному судочинстві України є:

- 1) відсутність апеляційного перегляду судового рішення суду першої інстанції;
- 2) вид судового рішення;
- 3) малозначність справи, у якій ухвалене судове рішення.

Вітчизняне цивільне процесуальне законодавство не передбачає можливості звернення до суду касаційної інстанції, оминаючи апеляцію. При цьому якщо суд апеляційної інстанції постановив ухвалу про повернення апеляційної скарги або відмову у відкритті апеляційного провадження, то вважається, що апеляційний розгляд справи не відбувся, а тому касаційному оскарженню в таких випадках підлягає саме ухвала суду апеляційної інстанції, а не рішення суду першої інстанції, яке невдало оскаржене в апеляції. Відсутність апеляційного перегляду судового рішення суду першої інстанції є непереборною перешкодою для його касаційного оскарження.

Не підлягають касаційному оскарженню й окремі види судових рішень. Так, ні апеляційному, ні касаційному оскарженню не підлягають судові накази та постанови Верховного Суду. Лише частина судових ухвал підлягає касаційному оскарженню. Судові ухвали, які можуть бути об'єктами касаційного оскарження, вказані в ч. 1 ст. 389 ЦПК України. Інші ухвали касаційному оскарженню не підлягають. Не підлягають касаційному оскарженню рішення, ухвали суду першої інстанції та постанови, ухвали суду апеляційної інстанції у справах, рішення у яких підлягають перегляду в апеляційному порядку Верховним Судом.

Найбільш складним і суперечливим касаційним «фільтром» особливо в питаннях його практичного застосування є малозначність справи.

Відповідно до ч. 6 ст. 19 ЦПК України, малозначними справами є:

- 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб;

¹³ Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 2015 року № 3-рп/2015. Офіційний вісник України. 2015. № 32.

¹⁴ Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 в редакції Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436.

- 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, і справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб¹⁵.

Отже, процесуальний закон передбачає дві категорії малозначних справ: ті, які є малозначними в силу прямої вказівки в законі (п. 1 ч. 6 ст. 19 ЦПК України), а також справи, які визнаються малозначними судом (п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України).

Стосовно першої категорії малозначних справ Верховний Суд роз'яснив, що справи, зазначені в п. 1 ч. 6 ст. 19 ЦПК України, є малозначними в силу властивостей, притаманних такій справі, виходячи із ціни пред'явленого позову та його предмета, без необхідності ухвалення окремого судового рішення щодо зарахування зазначеної справи до відповідної категорії¹⁶. Стосовно ж другої групи малозначних справ (передбачених п. 2 ч. 6 ст. 19 ЦПК України) Верховний Суд указав, що суд вправі зарахувати справу до категорії малозначних на будь-якій стадії її розгляду¹⁷.

Водночас малозначність справи не є абсолютною перешкодою для потрапляння справи до суду касаційної інстанції та проведення касаційного розгляду. Закон дозволяє Верховному Суду здійснювати касаційну перевірку судових рішень у малозначних справах за наявності однієї з таких умов:

- а) якщо касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовної практики;
- б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до ЦПК України, позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженням судовим рішенням, під час розгляду іншої справи;
- в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу;
- г) суд першої інстанції зарахував справу до категорії малозначних помилково.

Тому в касаційній скарзі на судові рішення в малозначній справі додатково до положень, указаних у ст. 392 ЦПК України, має міститися обґрунтування наявності вищевказаних виняткових підстав, за яких це судові рішення може стати об'єктом касаційного оскарження. Також й ухвала Верховного Суду про відкриття касаційного провадження або відмову в його відкритті має бути належним чином мотивована, суд повинен надати роз'яснення, чому він у цьому конкретному випадку прийняв до касаційного розгляду малозначну справу або, навпаки, вважав недостатньо обґрунтованими доводи касаційної скарги щодо наявності підстав, передбачених пп. «а» – «г» п. 2 ч. 3 ст. 389 ЦПК України.

У юридичних джерелах висловлено думку, що використання оціночних чинників, зокрема таких понять, як «суспільний інтерес», «малозначні справи» тощо, не повинні викликати думку про наявність певних ризиків, адже, виходячи з високого статусу Верховного Суду, у деяких випадках вирішення питання про можливість касаційного оскарження має належати до його дискреційних повноважень, ураховуючи значущість справи для забезпечення єдності судової практики через призму судової процедури¹⁸. Дійсно, від найкращих і найбільш досвідчених представників юридичної професії, якими, без сумніву, є судді Верховного Суду, можна очікувати виваженого підходу до оперування оціночними категоріями.

Водночас у судовій практиці час від часу зустрічається доволі формальне та поверхове ставлення з боку суддів-доповідачів Верховного Суду до аналізу касаційних скарг у питанні наявності/відсутності виняткових підстав касаційного перегляду судових рішень у малозначних справах. Принаймні в ухвалях про відкриття касаційного провадження в малозначних справах відсутнє їх належне мотивування^{19,20} або таке

¹⁵ Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 в редакції Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 436.

¹⁶ Постанова Верховного Суду від 27 грудня 2018 року у справі № 589/3937/17, провадження № 61-11921св18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78979430> (дата звернення: 20.08.2019).

¹⁷ Постанова Верховного Суду від 27 грудня 2018 року у справі № 589/3937/17, провадження № 61-11921св18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78979430> (дата звернення: 20.08.2019).

¹⁸ Гулько Б. Малозначні справи у практиці Верховного Суду. Судово-юридична газета. 2018. Вип. № 12–14 (431–433). С. 11–12. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/116476-maloznachni-spravi-u-praktitsi-verkhovnogo-sudu-a6167e>. С. 12 (дата звернення: 15.08.2019).

¹⁹ Ухвала Верховного Суду від 19 серпня 2019 року у справі № 487/5508/17, провадження № 61-14961ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83721564> (дата звернення: 22.08.2019).

²⁰ Ухвала Верховного Суду від 29 березня 2019 року у справі № 296/5050/17; провадження № 61-2499ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81107527> (дата звернення: 20.08.2019).

мотивування є занадто стислим²¹. Як правило, судді обмежуються вказівкою про наявність таких підстав без жодних пояснень. Подібний підхід створює враження, що касаційні «фільтри» не працюють або що судді Верховного Суду абсолютно свавільно вирішують, у якому випадку їм прийняти малозначну справу до свого провадження, а в якому – відмовити.

Процесуалісти не даремно наголошують на винятковій важливості вимоги вмотивованості судового рішення, дотримання якої найбільш виразно характеризує безсторонність судді²². Тому маємо сподівання на більш ретельний підхід з боку Верховного Суду до мотивування ухвал про відкриття касаційного провадження в малозначних справах.

Висновки. Загалом виражений у нормах нової редакції ЦПК України підхід законодавця до звуження кола об'єктів касаційного оскарження шляхом установлення так званих касаційних «фільтрів» заслуговує на схвальний відгук. Звільнення суддів Верховного Суду від потоку дріб'язкових справ дає їм можливість зосередитися на головному – формуванні єдиної судової практики в дійсно складних випадках правозастосування, в чому й полягає основне завдання найвищої судової інстанції держави.

Анотація

У статті проаналізовано положення чинного законодавства, які визначають коло об'єктів касаційного оскарження та касаційні «фільтри» в цивільному судочинстві України. Стверджується, що малозначність справи не є абсолютною перешкодою для проведення касаційного розгляду, оскільки процесуальний закон дозволяє Верховному Суду здійснювати касаційну перевірку судових рішень у малозначних справах за наявності однієї з указаних у законі умов. Зроблено висновок, що встановлення так званих касаційних «фільтрів» є доволі позитивним явищем, оскільки зменшення потоку справ до Верховного Суду сприяє забезпеченню єдності судової практики в дійсно складних випадках правозастосування.

Summary

The article analyses the provisions of the current legislation, which determine the range of objects of cassation and cassation “filters” in civil proceedings of Ukraine. It is argued that the insignificance of the case is not an absolute obstacle to the conduct of cassation proceedings, as the procedural law allows the Supreme Court to carry out cassation review of judgments in insignificant cases subject to one of the conditions specified in the law. It is concluded that the establishment of so-called cassation “filters” is a very positive phenomenon, since the decrease in the flow of cases to the Supreme Court contributes to the unity of judicial practice in really complex cases of law enforcement.

Використана література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 в редакції Закону України № 2147-VIII від 03.10.2017. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
2. Рекомендація R (95) 5 Комітету міністрів державам-членам щодо введення в дію та поліпшення функціонування систем і процедур оскарження у цивільних та комерційних справах від 07.02.1995. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_153 (дата звернення: 20.08.2019).
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Svetlana Naumenko v. Ukraine» від 09.11.2004. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94142> (дата звернення: 18.08.2019).
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ponomaryov v. Ukraine» від 03.04.2008. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85683> (дата звернення: 18.08.2019).
5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Ashingdane v. the United Kingdom» від 28.05.1985. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57425> (дата звернення: 18.08.2019).

²¹ Ухвала Верховного Суду від 15 липня 2019 року у справі № 127/22717/18; провадження № 61-12624ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83025028> (дата звернення: 20.08.2019).

²² Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України: монографія. Одеса: Юридична література, 2018. С. 131.

6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Krombach v. France» від 13.02.2001. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59211> (дата звернення: 18.08.2019).
7. Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 2015 року № 3-рп/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 32. Ст. 926.
8. Постанова Верховного Суду від 19 липня 2018 року у справі № П/811/1170/16, провадження № К/9901/55820/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75425151> (дата звернення: 20.08.2019).
9. Постанова Верховного Суду від 27 грудня 2018 року у справі № 589/3937/17, провадження № 61-11921св18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78979430> (дата звернення: 20.08.2019).
10. Ухвала Верховного Суду від 19 серпня 2019 року у справі № 487/5508/17, провадження № 61-14961ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83721564> (дата звернення: 22.08.2019).
11. Ухвала Верховного Суду від 29 березня 2019 року у справі № 296/5050/17; провадження № 61-2499ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81107527> (дата звернення: 20.08.2019).
12. Ухвала Верховного Суду від 15 липня 2019 року у справі № 127/22717/18; провадження № 61-12624ск19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83025028> (дата звернення: 22.08.2019).
13. Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 372 с.
14. Ахмач Г.М. Застосування процесуальних «фільтрів» під час перегляду судових рішень у касаційній інстанції. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 4. С. 68–71.
15. Гулько Б. Малозначні справи у практиці Верховного Суду. *Судово-юридична газета*. 2018. Вип. № 12–14 (431–433). С. 11–12. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/116476-maloznachni-spravi-u-praktitsi-verkhovnogo-sudu-a6167e> (дата звернення: 15.08.2019).
16. Гусаров К.В. Допуск до оскарження судових рішень як процесуальний фільтр у цивільному процесі. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Серія «Право»*. ХНУ, 2013. Вип. 1082. С. 183–186.
17. Зайцев С.В. Основания для отмены вступивших в законную силу судебных актов в гражданском судопроизводстве : дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2014. 228 с.
18. Попов О.І. Малозначність справи як процесуальний фільтр доступу до суду касаційної інстанції: окремі питання судової практики. *Малозначні спори: європейський та український досвід вирішення* : зб. наук. праць (матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23–24 лист. 2018 р.)) / за заг. ред. І. Ізарової, Р. Флейшара, Р. Ханік-Посполітак. Київ : ВД «Дакор», 2018. С. 134–147.
19. Червинська М.Є. Касація в цивільному процесі: становлення і перспективи розвитку. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 5 (26). С. 69–79.